

Formiranje i uspostavljanje Centra za obuku u protivminskom djelovanju (PMD) i uništavanju eksplozivnih sredstava (EOD) u OS BiH

- aktivnosti i perspektive –

1. UVOD

Bosna i Hercegovina svoj ekonomski, politički i sigurnosni razvoj može najbolje i najracionalnije postići kroz članstvo u europskim i euroatlantskim integracijama (EU i NATO) što predstavlja i zvaničano opredjeljenje državnih institucija Bosne i Hercegovine. Da bi kroz razvijanje odbrambenih sposobnosti osigurala članstvo morala je prepoznati, razvijati i ponuditi neke od tih sposobnosti međunarodnim organizacijama i postati njihov partner.

Poznato je da je Bosna i Hercegovina nakon posljednjeg rata svrstana na prvo mjesto među 28 evropskih zemalja i među sedam najugroženijih u svijetu koje su zagađene minama i neeksplođiranim ubojnim sredstvima (NUS). U borbi protiv ovog problema Bosna i Hercegovina je razvijala svoje kapacitete i sposobnosti, a to su kapaciteti za humanitarno deminiranje (kasnije i ostalih komponenti protivminskih akcija) i kapaciteti za uništavanje neeksplođiranih ubojnih sredstava. Pored civilnih kapaciteta i resursa razvijani su i oспособljavani resursi Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (OS BiH). U prepoznavanju i razvijanju ovih sposobnosti OS BiH su imale snažnu podršku međunarodnih vojnih snaga, organizacija i prijateljskih zemalja.

1. HISTORIJAT I RAZVOJ OBUKE U PROTIVMINSKOM DJELOVANJU (PMD) OS BiH

U borbi protiv mina Bosna i Hercegovina je uključena sa svojim raspoloživim resursima odmah nakon rata. Veličina i značaj minskog problema u Bosni i Hercegovini (početne procjene su predviđale oko 2 miliona mina na oko 4 000 km²) je prepoznat i na njega je ukazano još u Daytonskim mirovnim sporazumom u Aneksu 1 – A; Sporazum o vojnim aspektima mirovnog sporazuma kojim se vojske u Bosni i Hercegovini obavezuju na uklanjanje mina i fortifikacijskih utvrđenja na bivšim linijama razdvajanja zaraćenih strana.

Na osnovu ove obaveze po prestanku borbenih dejstava u 1996. i 1997. godini bivše entitetske vojske u Bosni i Hercegovini su pristupile jednom od načina vojnog deminiranja, a to je uklanjanje mina iz minskih polja prema zapisnicima (mine lifting) kao način koji je u tom momentu bio najbrži i umanjivao je opasnost po lokalne zajednice. Međutim, kao što se pokazalo, na ovakav način se opasnost nije uklanjala niti je rađeno deminiranje po međunarodnim standardima. Na kraju je ovaj koncept napušten zbog slabe efikasnosti i nedovoljnih sigurnosnih mjera. Također veoma značajno je istaći da tadašnje entitetske vojske nisu imale dovoljno razvijene sposobnosti i kapacitete za postizanje boljih rezultata u procesu deminiranja, kao i to da nisu ni bile prepoznate od međunarodnih i domaćih institucija kao snaga koja može znatno više biti uključena u ovaj proces.

Pripreme za uvođenje entitetskih vojski u proces humanitarnog deminiranja započinje u drugoj polovini 1997. godine kada se uz pomoć Vlade Sjedinjenih Američkih Država počinje

vršiti obuku vojnih deminerskih jedinica i istu je izvodila američka deminerska kompanija RONCO.

Veoma bitan momenat koji je prethodio potpunom prelasku i uključivanju entitetskih vojski u proces humanitarnog deminiranja desio se u aprilu 1998. godine kada se uz stručnu i finansijsku pomoć Vlade Sjedinjenih Američkih Država formiraju tri Škole za deminiranje (Travnik, Banja Luka i Mostar) čime je započeo program potpunog obučavanja i opremanja vojnih deminerskih jedinica. U periodu od aprila do juna 1998. godine potpuno je izvršeno osposobljavanje vojnog rukovodnog i operativnog personala i razvijeni su kapaciteti koji mogu izvoditi obuku prema međunarodnim standardima humanitarnog deminiranja, čime su stvoreni uslovi za uključivanje entitetskih vojski u proces humanitarnog deminiranja.

Od tada uloga i značaj OS BiH u procesu deminiranja je u stalnom porastu tako da su u period od 2002-2011.godine deminirale 18.815.726 m². Danas OS BiH predstavljaju najveću deminersku organizaciju u BiH koja ima veliko povjerenje civilnog stanovništva kao i Centra za uklanjanje mina i NUS u BiH (BH MAC) jer je karakteristika očišćene površine od strane jedinica za deminiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine veoma visoka sigurnost predate površine krajnjim korisnicima (općinama).

Posljednjim reformama OS BiH, od naprijed navedenih škola za deminiranje, formirano je Odjeljenje za obuku u Deminerskom bataljonu Brigade taktičke podrške (brTP).

Odjeljenje za obuku trenutno ima 9 (devet) instruktora koji su osposobljeni za izvođenje obuke iz humanitarnog deminiranja. Verificirano osoblje je obučavano u centrima u zemlji i inostranstvu. Neki od kurseva koji su završili naši instruktori su sljedeći:

- Njemačka 1998. god. „Osnovni kurs humanitarnog deminiranja“ – 25 polaznika,
- U BiH obuka od strane Specijalnih jedinica Vojske SAD-a 1998. godine radi obuke kadrova, instruktora i finansijske pomoći u opremanju i uspostavljanju tri škole za humanitarno deminiranje na području BiH,
- Od strane MTT OS Republike Francuske 2007. i 2008.godine izvršena je obuka 25 polaznika kurseva MINEX 1 i 2 u Bugojnu i 2010. godine - kurs 4 instruktora za izradu inertnih modela mina i NUS u kasarni Rajlovac-Sarajevo
- Španija 2007. i 2009. god. – Obuka 46 polaznika u Međunarodnom centru za humanitarno deminiranje u Madridu

Obuka pripadnika OS BiH u CoE C-IED u Španija

U proteklom periodu u OS BiH su samostalno izvođeni kursevi različitih specijalnosti, prema zahtjevima Standarda za uklanjanje mina i NUS-a u BiH (u dalnjem tekstu Standardi BiH), a

koji se odnose na osnovni, viši i specijalistički nivo osposobljenosti deminerskog personala. Realizovani kursevi su verificirani od strane Centra za uklanjanje mina u BiH (u dalnjem tekstu BH MAC) te danas u mnogim vladinim, nevladinim i komercijalnim kompanijama u Bosni i Hercegovini i van zemlje radi deminersko osoblje koje je obučavano u OS BiH.

Analiza PMA u Centru za obuku u PMD i EOD

Polaznici koji su uspješno završili kurs

Pored toga što su instruktori završili razne specijalističke kurseve i obuke u zemlji i inostranstvu posjeduju i značajne edukacijske sposobnosti za što su najbolji pokazatelji broj polaznika kurseva za potrebe OS BiH.

Pregled realizovanih kurseva iz oblasti humanitarnog deminiranja u OS BiH

NAZIV KURSA	GODINA/BROJ POLAZNIKA KURSEVA													
	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11
Osnovni kurs deminera	53	49	39	80	120	58	34	28	52	37	15	39	75	68
Kurs čišćenja kuća-objekta			127	76	27	65		33				36		12
Kurs Komandira tima	23		12	89	43	22		17	14	26		21	19	26
Kurs operatora za UES		25		23	36	43		35	19			32	24	10
Kurs Inspektora KK					14	7	17	5	6		5			
Kurs operatora mašina za MPZ										14	7	7	28	15
UKUPNO	76	74	178	268	240	195	51	118	91	77	27	135	146	131
SVEGA 1998 - 2011	1807													

Također, veoma značajno je istaknuti da pored obuke personala iz sastava OS BiH, instruktori iz OS BiH su vršili obuku personala domaćih i međunarodnih organizacija koje provode deminiranje u BiH i vojski iz regije kao što je:

- Obuka za potrebe deminerske organizacije CIDC-a (Canadian International Demining Center),
- Obuka pripadnika civilnih zaštita u BiH,
- Obuku pripadnika holandskog kontingenta SFOR-a,
- Obuku deminerskog voda Vojske Kraljevine Švedske koji je bio angažovan na deminiranju u Bosni i Hercegovini tokom 2007. godine zajedno sa deminerskim jedinicama OS BiH.
- Tokom 2010. i 2012. godine izvršena obuka 17 pripadnika Vojske Crne Gore (12 pripadnika je završilo osnovni deminerski kurs i 5 pripadnika kurs komandira deminerskih timova-odjeljenja)

Obuka pripadnika Vojske Crne Gore

Planiranje i izvođenje obuke iz oblasti humanitarnog deminiranja vrši se na osnovu:

- Međunarodnih standarda IMAS (generalni MA standardi i uputstva, procjena rizika i nadgledanje, sigurnost i medicinska podrška, uništavanje zaliha PP mina i edukacija o opasnosti od mina),
- Standarda Bosne i Hercegovine za čišćenje i uklanjanje mina i NUS-a,
- Standardnih operativnih procedura Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Instruktori iz OS BiH, pored realizacije deminerske obuke, u proteklom periodu bili su angažovani u procesu obuke specijalnih policijskih jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine u upotrebi eksploziva za nasilne upade u objekte u kriznim situacijama što predstavlja novi kvalitet u obučavanju personala za posebne namjene.

2. HISTORIJAT I RAZVOJ OBUKE U UNIŠTAVANJU NEEKSPLODIRANIH UBOJNIH SREDSTAVA (EOD) OS BiH

Oružane snage Bosne i Hercegovine i bivše entitetske vojske, imaju veoma značajno iskustvo u uništavanju neeksplodiranih ubojnih sredstava koje su stekle nakon posljednjeg rata u Bosni i Hercegovini. Prije svega, entitetske vojske su bile angažovane na uništavanju uskladištenih protivpješadijskih mina, a sve u cilju ispunjavanja obaveza proisteklih iz Ottawske konvencije (Konvencija o zabrani upotrebe, skladištenja, proizvodnje i prometa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju) koju je Bosna i Hercegovina potpisala 1997.godine. Do kraja 2003. godine uništeno je 490.676 komada protivpješadijskih mina, a samo do novembra 1999.godine uništeno je 460.727 komada PP mina. Pored ovih sredstava tadašnje entitetske vojske su vršile i uništavanja nestabilne municije iz skladišta te sredstava koja su pronađena i prikupljena u operaciji „ŽETVA“ (prikupljanje municije, naoružanja i mina od stanovništva dok je primjenjivana amnestija na posjedovanje istog kod stanovništva i iz ilegalnih skladišta).

Prikupljena sredstva u operaciji “ŽETVA”

Nakon jasno iskazanog opredjeljenja Predsjedništva Bosne i Hercegovine o uključenju BiH NATO-ovom program Partnerstvo za mir (PfP program) te formiranja Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine 2003. godine stekli su se uslovi za pravljenje procjena o mogućnosti učešća OS BiH u operacijama podrške miru. Pored zakonskih prepreka koje su uočene na samom početku bilo je neophodno odrediti i jedinicu (vrstu, veličinu, misiju, ograničenja i slično) koja bi mogla učestvovati u ovim aktivnostima. Nakon detaljnih razmatranja, i imajući u vidu sposobljenost i opremljenost pripadnika bivših entitetskih vojski po različitim standardima i sa različitom opremom, došlo se do zaključka da se u misiju podrške miru može najlakše uputiti jedinica za uništavanje neeksplodiranih ubojnih sredstava. Razlog u tome treba tražiti da pored toga što su pripadnici bivših vojski entiteta u ovoj oblasti obučavani po veoma sličnim standardima posjeduju značajno iskustvo u masovnim uništavanjima i u činjenici da je Vlada SAD-a iskazala zainteresiranost da izvrši dodatno obučavanje po savremenijim standardima i sa savremenom opremom pripadnika bivših entitetskih vojski u masovnom uništavanju NUS-a kao i opremanju jedinice koja bi učestvovala u misiji podrške miru “Iračka sloboda”.

Opremanje vojnika prije odlaska u misiju

Aktivnosti Jedinice OS BiH za uništavanje NUS-a u Iraku

Uporedno sa pripremama i uspostavljanjem zakonskih i drugih prepostavki počela je obuka pripadnika bivših entitetskih vojski u januaru 2005.godine za izvršenje ove vrlo značajne misije za BiH i OS BiH. Obuka je realizovana od strane instruktora iz SAD-a i odvijala se tako da su instruktori obučavali jedinice koje su pripremene u BiH. Značajno je istaći da su odmah na početku postavljeni visoki standardi obuke što se u narednom periodu pokazalo kao veoma korisno jer se tokom misije nije desila niti jedna nezgoda našim vojnicima, a izvršeno je uništavanje 348.026 komada raznih vrsta kalibara NUS-a. Također, potrebno je napomenuti da su pored obučavanja jedinica, instruktori iz SAD-a vršili obuku i pripremu instruktora iz sastava OS BiH. OS BiH trenutno imaju na raspolaganju 10 certifikovanih instruktora za nivo EOD 2 i obuka sa instrukturima iz SAD-a se nastavlja kao i osposobljavanje našeg instruktorskog kadra za naredne, više nivoe.

Obuka Jedinice OS BiH za uništavanje NUS-a za učešće u misiji "Iračka sloboda"

Pored ove obuke naši instruktori i drugo osoblje koje obavlja razne poslove iz oblasti EOD-a je završilo i druge kurseve u zemlji i inostranstvu. Neki od najznačajnijih kurseva i školovanja su:

- Školovanje 7 polaznika u USEODNAVSCHOOL u SAD,
- EOD škola u Velikoj Britaniji 1999.godine. –kurs za 27 polaznika,
- Obuka 15 (petnaest) štabnih oficira EOD-a OS BiH od strane Mobilnog Trening Tima NATO EOD CoE u 2011. godine u Sarajevu.

Instruktori OS BiH u oblasti EOD-a pored toga što posjeduju znanja i vještine posjeduju i edukacijske osobine što se može potvrditi sljedećim:

- Obuka VII i VIII rotacije pripadnika jedinice OS BiH za učešće u mirovnoj misiji u Iraku,
- Obuka novoprimaljenih vojnika za potrebe OS BiH (u sastav čNUS),
- Kurs EOR (izviđači neeksplodiranih ubojnih sredstava) sa 12 pripadnika Vojske Crne Gore tokom 2010.godine,
- Obuka nivo EOD 2 za 7 pripadnika Vojske Crne Gore tokom 2012. godine,
- Tokom 2012. godine obučeno 18 pripadnika Armije Republike Makedonije od strane MTT OS BiH u Skopju (EOR – kurs izviđača neekspodiranih ubojnih sredstava).

Obuka MTT OS BiH za pripadnika Armije Republike Makedonije

3. UNAPRJEĐENJE OBUKE I TEŽNJA ZA MEĐUNARODNIM PRIZNAVANJEM

S obzirom na sve prisutnije tendencije nekonvencionalnog načina ratovanja uz upotrebu improvizovanih ubojnih sredstava i terorizma, potvrđene u skorim multinacionalnim operacijama na Bliskom istoku, i još uvijek rasprostranjene upotrebe minsko-eksplozivnih sredstava u sukobima širom svijeta, obuka iz oblasti EOD-a i humanitarnog deminiranja je sve više predmet interesovanja međunarodnih organizacija.

Obuka u Centru za obuku u PMD i EOD odvija se po najvišim standardima u oblasti deminiranja

Opredjeljenje OS BiH za razvoj EOD sposobnosti u procesu približavanja NATO-u, ispunjavanju partnerskih ciljeva, kao i sličnih potreba zemalja regiona, ideja uspostave i formiranja centra za obuku iz humanitarnog deminiranja i EOD, koji bi obuku bazirao na međunarodnim (NATO i IMAS) standardima ima svoje puno opravdanje. Ovo je još značajnije ako se imaju u vidu iskustva kojima raspolaže OS BiH u razvijanju ovih sposobnosti u proteklom periodu.

Formiranjem Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH postiglo bi se sljedeće :

- Unaprjeđenje postojeće deminerske i obuke za uništavanje NUS-a u OS BiH i BiH uopće,
- Bolja koordinacija, kvalitet i kontrola izvođenja obuke, te aktivna koordinacija sa drugim centrima u BiH i zemljama regiona,
- Stvaranje jedinstvenog centralizovanog sistema deminerske obuke u BiH za vladine i nevladine organizacije (namjera BH MAC-a) i jedinstvena kontrola certifikata,
- Stvaranje uslova za realizaciju partnerskih ciljeva, koji obuhvataju otkrivanje mina, čišćenje mina i sposobnost uništavanja NUS-a (uključujući improvizovana minskoeksplozivna sredstva),
- Mogućnost prerastanja Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH u regionalni centar,
- Osiguranje deminerske i EOD obuke za usavršavanje oficira, podoficira, vojnika i civilnih lica u smislu njihove pripreme za napredovanje ka odgovarajućim pozicijama,
- Kvalitetnije očuvanje resursa za obuku i umanjenje faktora koji ometaju istu i

- Mogućnost sistematskog praćenja novih dostignuća po pitanju razvoja tehnike i opreme koja se koristi u PMD i uništavanju NUS-a.

Obuka na poligonu i kabinet za izvođenje obuke u Centru za obuku u PMD i EOD OS BiH

Kroz realizaciju svoje misije, Centar za obuku u PMD i EOD OS BiH bi :

- Izvodio međunarodno priznatu obuku za potrebe OS BiH (s ciljem realizacije Strategije PMD u BiH od 2009-2019, te realizacije vojne strategije, kao i ispunjavanja partnerskih ciljeva), te drugih međunarodnih organizacija i asocijacija iz oblasti EOD-a, u zajedničkim operacijama (NATO i EU) i humanitarnog deminiranja, u multinacionalnim operacijama podrške miru (UN).
- Izvodio kurseve i seminare koji bi koristili, kako OS BiH i civilnim strukturama u zemlji, tako i drugim oružanim snagama u regiji i međunarodnom vojnom i civilnom osoblju (operacije humanitarnog deminiranja).
- Vršio istraživanja i razvoj opreme, tehnika i metoda rada u humanitarnom deminiranju i EOD za potrebe OS BiH, drugih organizacija i asocijacija u BiH i šire.

Obuka na savremenim sredstvima u EOD i humanitarnom deminiranju

4. HRONOLOGIJA VAŽNIJIH AKTIVNOSTI NA USPOSTAVLJANJU I FORMIRANJU CENTRA ZA OBUKU U PMD i EOD OS BiH

Aktivnosti na uspostavljanju i formiranju Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH su počele još 2006.godine kada je organizovana posjeta tima starješina OS BiH Inžinjerijskom školskom centru u Republici Francuskoj. U narednom periodu je realizovana obuka za pripadnike deminerskog bataljona od strane instruktora OS Republike Francuske. U 2008.godini je od strane MO BiH zatraženo imenovanje vojnog savjetnika iz OS Republike Francuske na pružanju stručne pomoći pri uspostavljanju i formiranju Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH, što je i realizovano od strane OS Republike Francuske krajem 2009.godine.

Početkom 2009.godine na nivou OK OS BiH urađen je Projekat za uspostavljanje i formiranje Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH, koji je prezentiran predstavnicima MO BiH i ZŠ OS BiH kako bi isti mogli steći potpuni uvid u značaj ovog projekta i donošenje odgovarajućih odluka radi uspostavljanja i formiranja ovog Centra.

U 2010.godini pretpostavljena komanda da bi ubrzala aktivnosti na uspostavljanju i formiranju Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH osniva Radnu grupu za uspostavljanje i formiranje Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH.

Odmah je posredstvom NATO Štaba u Sarajevu, izvršeno opremanje učionica informatičkom i drugom opremom (putem donacija Ambasade Norveške u Sarajevu i italijanskog kontingenta EUFOR-a), čime je omogućen savremeni oblik nastave u multimedijalnom okruženju.

Republika Francuska je osigurala informatička sredstava za Ured instruktora i cjelokupnu opremu za radionicu modelara.

U periodu od 13.09. do 05.10. 2010. održana su dva kursa : osnovni deminerski i kurs EOR (izviđanje eksplozivnih sredstava) za 12 pripadnika Vojske Crne Gore, što možemo smatrati počecima međunarodne obuke u budućem Centru za obuku u PMD i EOD OS BiH.

Instruktor iz OS Republike Francuske je tokom mjeseca novembra i decembra 2010. godine izvršio obuku 4 instruktora-modelara OS BiH.

Započeti su radovi na uređenju terena za praktičnu obuku iz oblasti humanitarnog deminiranja i EOD-a unutar kasarne „Rajlovac“- Sarajevo, a koji će biti u funkciji budućeg Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH.

Tokom 2011.godine izvršeno je preuzimanje renoviranog i savremeno opremljenog objekta u kasarni „Rajlovac“, Sarajevo koji je planiran za Centar za obuku u PMD i EOD OS BiH, kapaciteta oko 50 polaznika, koji zadovoljava sve uslove za smještaj i rad u toku realizacije kurseva. Ovdje je bitno napomenuti da su u velikoj mjeri renovirani i osposobljeni i ostali prateći objekti unutar kasarne Rajlovac, i to : kuhinjsko-restoranski blok, sportsko-rekreativni tereni i drugi prateći sadržaji.

Također, izvršena je obuka 15 (petnaest) štabnih oficira EOD-a OS BiH od strane Mobilnog Trening Tima NATO EOD CoE – Republika Slovačka tokom mjeseca novembra 2011.

godine u Sarajevu i upućivanje jednog podoficira OS BiH na kurs EOD 3 u CPADD u Beninu (Centar je verificiran od strane GICHD iz Ženeve, te je time i saradnja sa CPADD referenca internacionalnog karaktera budućeg Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH).

Odluka Ministra odbrane o uspostavljanju i formirajući Centra za obuku u PMD i EOD OS BiH donesena je 2012.godine, ali još nije riješeno mjesto ovog Centra u strukturi OS BiH. Imajući u vidu specifičnu ulogu i veoma usku povezanost za operativne jedinice koje se bave procesom humanitarnog deminiranja i uništavanja neeksploziranih ubojnih sredstava, Centar opravdano može naći svoje mjesto u organskom sastavu OK OS BiH, a sa druge strane kako se radi o ustanovi koja se bavi edukacijskim procesom i doktrinarskim pitanjima upotrebe deminerskih i EOD jedinica, njegovo mjesto može biti i u sastavu Komande obuke i doktrine OS BiH.

U 2012.godini planirano je slanje instruktora OS BiH u CPADD u Beninu, koji bi na zahtjev ove ustanove održali "Kurs vođa deminerskih radilišta" na engleskom jeziku. Obzirom da CPADD ima potrebu održavati ovaj vid kurseva za afričke zemlje anglofonog govornog područja, a sam ne raspolaže instruktorskim kadrom koji je u stanju izvoditi nastavu na engleskom jeziku (Benin i države iz okruženja su pretežno frankofone zemlje) kao i upućivanje jednog kandidata na kurs MINEX 3 (ekvivalent kursa EOD 2 po NATO standardu) u Republiku Francusku, te jednog kandidata na kurs EOD 1 u CPADD (Benin), čime bi se naši kadrovi dodatno osposobili za internacionalnu obuku.

Kabineti za obuku u Centru za obuku u PMD i EOD OS BiH

5. PERSPEKTIVE RAZVOJA CENTRA ZA OBUKU U PMD i EOD OS BiH

Po uspostavljanju i formiranju, Centar će biti u stanju ponuditi veliki broj kurseva iz oblasti humanitarnog deminiranja (od osnovnog deminerskog kursa do menadžera u operacijama deminiranja), kao i sve nivoe EOD obuke po NATO standardima: CMD/BCMD. Treba napomenuti da se u okviru deminerskog bataljona/brTP i Odjeljenja za obuku koje se nalazi u njegovom sastavu već provode svi nivoi obučavanja iz domena humanitarnog deminiranja i EOD-a :

Humanitarno deminiranje

- Osnovni nivo:
  - Deminer
  - Medicinski tehničar
  - Deminer za čišćenje kuća (objekata)
  - Izviđač MES-a
  - Kerovođa EDD (psi za otkrivanje eksploziva)
  - Operator za UES (uništavanje eksplozivnih sredstava u operacijama humanitarnog deminiranja)
  - Operator mašine za MPZ (mašinska priprema zemljišta)
  - Komandir deminerskog tima/odjeljenja
  - Komandir tima za UES

Osnovni nivo obuke u humanitarnog deminiranja u Centru za obuku u PMD i EOD

- Napredni nivo:
  - Komandir (vođa) radilišta
  - Komandir tima za MPZ

Komandir (vođa) radilišta

- Specijalistički nivo:
  - Instruktor deminiranja
  - Instruktor za UES
  - Inspektor KKD (kontrola kvaliteta deminiranja)

EOD

- EOD 1
  - EOR (izviđač za neeksplodirana ubojna sredstva)
- EOD 2
  - CMD (tehničar za uništavanje konvencionalne municije)
- EOD 3
  - IED i BCMRD (tehničar za uklanjanje improvizovanih sredstava i biološko-hemiske municije) – u fazi razvoja
- Kurs za komandira EOD tima

Praktična EOD obuka u Centru za obuku u PMD i EOD OS BiH

Pored navedenih vrsta obuke u Centru za PMD i EOD OS BiH bi se mogle realizovati i razne vrste:

- seminara,
- konferencija i
- stručnih simpozija.

Amfiteatar Centra za PMD i EOD

Uspostavila bi se i razvijala saradnja sa drugim Centrima i partnerima iz oblasti humanitarnog deminiranja i EOD-a (GICHD u Švicarskoj-Ženeva, CPADD u Beninu, NATO EOD CoE u Slovačkoj, NATO C-IED CoE u Španiji, Centar za borbu protiv terorizma u Turskoj i slično), za potrebe BiH, kao i za zemlje regije, NATO-a i PfP zemalja.

Spavaonica

Sala za sport i rekreaciju

Lokacija budućeg Centra u kasarni „Rajlovac“ - Sarajevo raspolaže adekvatnim smještajnim kapacitetima, savremenim učionicama i nastavnim pomagalima, poligonima za izvođenje praktične obuke, kao i svim pratećim sadržajima za boravak i rad većeg broja studenata.

Unutrašnjost teretane

Kuhinjsko-trpezarijski blok